

Het belang van voorlezen en zelf lezen voor kinderen en adolescenten

Meta-analyse van het verband tussen
(voor)leeservaring en leesvaardigheid

Colofon

Stichting Lezen
Nieuwe Prinsengracht 89
1018 VR Amsterdam
020 – 623 05 66
www.lezen.nl
info@lezen.nl

Auteur

Dr. Suzanne E. Mol

Dit rapport is tot stand gekomen met steun van Stichting Lezen, die budget beschikbaar stelde aan dr. Suzanne Mol. Speciale dank gaat uit naar Eva Leusink, MSc, voor het zorgvuldig doorlopen van de zoekprocedure om nieuwe studies te vinden en voor het meehelpen met includeren en coderen van alle studies die verwerkt zijn in de analyses die beschreven staan in dit rapport.

Vormgeving cover

Judith Schoffelen en Erik olde Hanhof, Amsterdam

Citeren als: Mol., S. E. (2022). *Het belang van voorlezen en zelf lezen voor kinderen en adolescenten: Meta-analyse van het verband tussen (voor)leeservaring en leesvaardigheid*. Amsterdam: Stichting Lezen

©2022 Stichting Lezen, Amsterdam

Samenvatting

Is ervaring met het voorlezen en zelf lezen van boeken nog van belang voor kinderen en adolescenten? Deze nieuwe meta-analyse beoogt hier antwoord op te geven door een recente set studies, uit de periode 2009 tot eind 2021, op kwantitatieve wijze samen te vatten. De conclusies van dit rapport zijn gebaseerd op 12 studies naar de voorleeservaring van 1.373 peuters en kleuters, en 32 studies naar de leeservaring van 4.965 leerlingen op de basis- en middelbare school. In 8 van deze studies, waaraan vooral basisschoolleerlingen meewerkten, is zowel leeservaring als leesplezier gemeten.

Het hoofddoel van deze meta-analyse is om in kaart te brengen welke rol de (voor)leeservaring van kinderen en adolescenten speelt in hun taal- en leesvaardigheid en leesplezier. Een tweede doel is om de resultaten uit de nieuwe meta-analyse te vergelijken met de meta-analyse van Mol en Bus uit 2011 om te onderzoeken of (voor)leeservaring in recentere studies een andere rol is gaan spelen dan in de periode van 1989 tot eind 2008.

Methode

Leeservaring is gemeten met een boekherkenningslijst, waarin het totale aantal titels of auteurs dat lezers (her)kennen bij elkaar wordt opgeteld. Ouders hebben deze lijst ingevuld over voorleesboeken voor jonge kinderen; basis- en middelbare scholieren vulden deze lijst in om hun eigen leeservaring in kaart te brengen. Bij alle kinderen en/of adolescenten zijn daarnaast één of meerdere testen afgenomen om de woordenschat, de basisvaardigheden van lezen, het technisch en begrijpend lezen en/of het leesplezier te meten. Het verband tussen de score op de boekherkenningslijst en de score op de taal- en leestesten wordt uitgedrukt in een correlatie. In dit rapport zijn deze correlaties op systematische wijze geanalyseerd om de onderzoeksvragen te beantwoorden. Een correlatie van $r = .30$ of hoger wordt hierbij als een sterke effectgrootte geïnterpreteerd.

Resultaten nieuwe meta-analyse

Onderzoeksvraag 1: Hoe sterk is het verband tussen voorleeservaring van peuters en kleuters en hun woordenschat en ontluikende geletterdheid?

Naarmate jonge kinderen thuis meer voorleeservaring hebben opgedaan, kennen ze meer woorden, letters en klanken. Voorleeservaring lijkt sterker samen te hangen met woordenschat, en receptieve woordenschat in het bijzonder, dan met de ontluikende geletterdheid. De conclusies in deze meta-analyse zijn voornamelijk gebaseerd op studies met kinderen van vijf en zes jaar.

Onderzoeksvraag 2: Hoe sterk is het verband tussen de leeservaring van basis- en middelbare scholieren en hun woordenschat, leesvaardigheid en leesplezier?

Leeservaring lijkt vooral samen te hangen met de woordenschat, woordherkenning (als onderdeel van technisch lezen) en het leesbegrip van 6- tot 18-jarigen. De rol van leeservaring is groter bij leesbegrip dan bij leesplezier en de basisvaardigheden van lezen (fonologische en orthografische verwerking).

Conclusie

Ervaring met (voor)lezen speelt een vergelijkbaar positieve rol in de vaardigheden die geanalyseerd zijn in de nieuwe meta-analyse als in de meta-analyse van Mol en Bus uit 2011. De effectgroottes zijn sterk te noemen voor de (receptieve) woordenschat van jonge kinderen die worden voorgelezen door hun ouders. De leeservaring van leerlingen op de basis- en middelbare school hangt sterk samen met woordenschat, leesbegrip en woordherkenning.

Dat in 2011 is gevonden dat het verband tussen leeservaring en taalvaardigheid sterker wordt met leeftijd is niet gerepliceerd in de nieuwe meta-analyse. De studies bevatten te weinig informatie om te bepalen of de zogenoemde leesspiraal een verklaring is voor het kunnen en willen blijven lezen van boeken. Vervolgonderzoek is nodig dat bij diverse groepen kinderen en adolescenten analyseert hoe de ervaring met voorlezen en lezen, het leesplezier en de taal- en leesvaardigheid elkaar beïnvloeden.